

2 Kinnermäjen pruasniekka

3 Istorijašša ei voi olla valkeita šivuja

4-5 Luonnon kešellä Vienan kainalošša

7 Rakkahuošta ta ušköl-lisuuvvešta

Kilpailu kyläläisillä

V NATURE: Kansällisen musejon Perintehellini talouš-projektin V nature! -foto ta videoreportašien kilpailu jatkuu šyyškuuh šuate.

Foto- ta videoreportašien kilpailu pietäh eri nominatijoissa: Kansällisen kalaššukšen erikoisuuvvet, "Kansällisen mečššykšen erikoisuuvvet, Kotišiivat, Perintehelliset ruuvvat, Muatyöt.

Kilpailija voit työntyä ainehisto ja nominatijoh. Videojuttu voi olla yksi, tahi kekšitty 3-5 pieneštä kappalehešta. Videon pituus ei voi olla enämpi kymmentä minuuttie. Tärkienä on še, jotta videošša olis kertomuš, pakauttelu karjalan tahi vepšän kielellä, kumpani šelittäis kuvattu.

Fotoreportašissa pitäy olla vähintäh viisi, ka ei enämpyä kymmentä kuvua. Kuvihki pitäy liittyy karjalantahi vepšänkielini teksti, mi šelittäis, mitä on kuvattu.

Kilpailun tulokset ilmoitetah 27. syyškuuta. Eri nominatijien voittajat šuahah hyvät lahjat.

Kilpailumateriaija voit lähettyä Kansälliseh musejoh adressilla: Karjalan tašavalta Petroskoi, Lenininukijo, 1 tahi šähköpoštilla konkurs-ynature@yandex.ru.

Kilpailumateriaija otetah vaštah 10.šyyškuuta šuate.

KAIKKI KILPAILUAT ŠUATIH OŠALLISTUJIIEN DIPLOMIT TA LAHJAT PIVON JÄRJEŠTÄJILTÄ. KUVAT: OLGA MELENTJEVA

Nuoruuš, väki, kokemuš

Perintehet: Petroskoin virkamiehet opittih kyykkäpelitaitoja

TATJANA TORVINEN

Viime piätinččänä Petroskoin Junost'-urheilukentällä piettih karjalaisen perintehellisen kyykkä-pelin kilpailut. Pelikentällä tavattih KT:n eri ministerijöjen etuštajat, Karjalan Rahvahan liiton jäsenet ta nuoret kyykkäpeluajat Jessoilašta.

Kilpailun järještäjänä olthi KT:n Kansällisušpolitiikan ministerijö ta Karjalan Rahvahan Liitto. Pito oli järješetty karjalan kielen vuuvven puittehis, nimenomah kantarahvahien päivänä.

Enšimmäistä kertua kyykkäpelih otettih ošua virkamiehet. Niijen joukoššaoilikanšallisušpolitiikan, talouvellisen kehitykšen, finanssita kulttuuriministerijöjen matkailukomitietan ta Petroskoin kaupunkihallitukšen etuštajie. Alottelijat jouvuttih oppimah pelišiäntöjä ta pikku šeikkoja kentällä ihan pelin aikana. Huolimatta šiitä, jotta šuurin oša heistä ei ole koššana ennen pitän kyykkäpualikoita käsissä, kuitenkin kaikin innokkahašti kilpailtih voitošta. Tällä kertua alottajat annettih periksi kokenehemmilla, onnako hävijö ei pilannun heijän mieltä.

- Muissan, jotta lapšena ollešša pelasima melkein šamanlaista pelie. Tämä oli tovela mukavua kokemušta varšinki työnetälin jäl-

KILPAILUN AIKANA INTO YHÄ KAŠVO.

keh. Myö aina mielellänä otamma ošua kaikenlaisih tilaisuukših. Još šemmosie pelijä ruvetah jatkošša järještämäh, niin varmašti toiččiki tulemma, kommentoi KT:n tervehyšministerijön etuštaja Ivan Tihonenko.

Kilpailun voittaja ilmeni viimeseššä Jessoilan Nuorus Vägen ta Karjalan Rahvahan Liiton joukkojen väliseššä ottelušša. Täl-

lä kertua Jessoilan nuoret olthi parahat.

Nuorus Vägi-joukko jo puoli vuotta on harjotellun kyykkäpelie. Viime vuotena Jessoilan etuštajat yhyttih KRL:n järještämäh kyykkäpeliseminaarih ta šuatih lahjakši kyykkäpelivehkehet. Jessoilan Nuorus Vägi -kansalaisjärještön johtaja Gennadi Lukin keräsi nuorisjoukon ta rupesi harjottelo-

mah niijen kera kyykkäpelie.

Karjalan Rahvahan Liiton šuunnitelmissa on pitäy tänä šykyšnä vielä viisi kyykkäpelikilpailuo Priäžän, Aunukšen, Segežan piirilöissä Kontupohjašša ta Petroskoissa. Lähin kyykkäpeliottelu pietäh 17. elokuuta Jessoilašša, mihi šamoin yhtyy peluajie Priäžästä ta Vieljärveštä.

Kinnermäjen pruasniekka

Kešätapahtumat: Vanha karjalaini kylä vietti 450-vuotisjuhlan

OLGA MELENTJEVA

Elokuun 10. päivänä Priäžän piirin Kinnermäjen kylä otti vastah vierašta. Lukusie autoja ta buššija tuli kylän pruasniekkah Petroskoista, muista Karjalan piirilöistä šekä Suomen puolelta. Tänä vuotena tämä vanha karjalaiskylä vietti 450-vuotispäiväh.

VESISTÖJEN ETÄISYYŠ KYLÄN PELAŠŠUKŠENA

–Kinnermäkionpienikylä, onnako istorijalliselta kannalta še on ylen merkittävä paikka, korošti tervehyšpakinaššah Priäžän piirin piämieš Kons-tantin Gusev.

Enšimmäisie kirjallisie mainintoja tästä kylästä löytyy vuuvvešta 1563 alkuan. Oman pitän istorijan aikana kylä oli kahičči poltettu tuhkakši, enšin poltettih ruoččilaiset, šiitä puolalaiset, kuitenkin še aina elpy vuuvveštah. Kinnermäjen 25 talošta 17 on šäilyn nyky-päivih šuate. Niistä vanhimmat on rakennettu 1700-1800-luvuilla. Rakennukset on šäilytty alkuperäsinä, niitä ei tuhottu ieš viime-sien šotien aikana.

Kinnermäješšä ei ole mitänä šuurie vesistöjä, lähin vesistö on Vieljärvi, kumpaseh on noin kolme kilometrie matkua. Višših šen takie kylä on šäilyttänki alkuperäisen ulkonäköh, kun ihmiset mielummin rakennetah iečelläh kešämökkijä järvien ta jokien lähellä.

ELÄVYTTÄMISTOIMUJA

450 vuotta on melko pitkä elinkauši kylällä. Monet aikoinah hyvin kehittynehet šuuret kylät on tyhjetty ta hävitty. Varmašti šama oša olis tullun Kinnermäjelläki, kun ieč paikalliset eläjät ei ois ruvettu puoluštamah ta elävyttämäh omua kylä. Šuuren panokšen oman kylän elävyttämiseh on antan Nadežda Kalmikova. Muutoma vuosi takaperin Nadežda perehineh muutti Petroskoista omien kantatuattojen kyläh. Perek rupesi pikkuhil'ua entisöimäh kyläššä šäilynehie rakennukse ta elävyttämäh kanšan perintehie. Ajan mitah löyty avuštajie ta kannattajie täššä työššä. Vuotena 2001 Suomen Oulušša oli perušsettu Kinnermäen ystävät ry -järještö. Järještön kautti oli šuatu avuššukse Suomen kulttuurirahaštošta šekä ulkoaseinministerijöštä kylän elintalojen ta kylyjen remonttih, Elävä Kinnermäki -musejonäyttelyn luatimiseh, kyläkaivojen ko-

JESSOILAN PIENET ARTISTIT KUČUTTIH KAIKKIE TANŠŠIMAH. KUVAT: OLGA MELENTJEVA

RISSINŠUATON VÄKI KIERTI KYLÄ. NÄIN KINNERMÄJEN YMPÄRISTÖT ŠUATIH ŠIUNAUŠEN SMOLENSKIN HODIGITRIA JUMALANMUAMOLTA.

hentamiseh ta hiršisien palokaivojen rakentamsieh. Avuštajista ei ole ollun puutehta. Harmittau ta šamalla ihmetyttäy vain še, jotta apuo ta tukie tulou enemän rajan takuata eikä kotimuašta.

Nykyjäh Kinnermäješšä eläy vakituisešti viisi henkie: puoliset Kalmikovit lapšineh ta heijän nuapuri Ivan Jeršov. Ympäri vuuvven ajan kyläššä käyt turistija muajilman eri puolilta. Tiälä vierahilla on tarjolla ruoka, majoituš ta mukava kulttuuriohjelma.

KYLÄN ŠYVÄIN

Kinnermäjen piänähtävyykšenä on vanha Smolens-

kin Hodigitria Jumalanmuamon kunnijakši rakennettu časoun'a. Časoun'a on kylän vanhimpie 1700-luvulla nošsettuja rakennukse. Šukupolvešta toiseh on kulken vanha legenda časoun'an ihmehelliseštä ilmeštymiseštä. Legendan mukah soltatta oli löytän ta tuonun omah kyläh Jumalanmuamon ikonin. Še ikoni ašetettih kylän laijalla rukoušrissin viereh. Onnako ikoni ei tykännyn šiitä paikašta. Vihmašiällä kyläläiset kuultih naisen itun ta pyynnön "Peittäkkyä miut!" Eläjät vietih ikoni jälelläh

rukoušrissin luokše, onnako ihmehellisellä tavalla še ilmešty tuaš šamašša paikašša. Näin tapahtu kolme kertua. Kyläläiset ymmärrettih, jotta še on merkki ta rakennettih šiih paikkah časoun'a.

Nadežda Kalmikova on varma, jotta časoun'a on kylän šyvän ta kuni še on pissyššä šini kyläki eläy. Kolmen vuosišuan aikana časoun'a ei ole kovin äijäliti muuttun, še kešti šovat ta vaikiet ajat, onnako kärši pahašti jo rauhanaikana rosvojen toimista. Časoun'an piäikoni Smolenskin Hodigitria Jumalanmuamo on jo monta vuotta ollun šäilöššä Petroskoin Taitehmusejošša.

Kinnermäjen pruasniekkana tämä ihmehie luatija ikoni tuotih päiväkši kyläh. Aleksanteri Nevskin tuomijokirikön rovašti Ioann Terenjak toimitti kiitošrukoušhetken kylän časoun'ašša ta rissinšuaton kylä myöten. Šinä päivänä kaikki pruasniekkah tulleet rahvaš oli voitu košetua pyhyä ikonie ta kyšyö Jumalanmuamolta armuo, apuo tai neuvuo.

Jumalanpalvelukse jälkeh pruasniekka jatku. Juhlakonsertissa esiinnyttih ai-

kuhisien ta lapšien yhtyvehet Jessoilašta.

Koko pruasniekkapäivä pakšut pilvet kierreltüh kylän yllä, onnako yhtänä vesipisarua ei tippun taivalhalta Kinnermäjen mualla. Pruasniekkaohjelma oli loppumaisillah ta ikäh kuin šen kulminaatijona, alko šaje ta šamanaikasešti pakšun pilven takuata näyttäyty päiväni. Ikäh kuin taivaš laško šiu naukšeh Kinnermäjellä ta anto merkin šiitä, jotta tämä kylä eläy vielä monie vuosie.

HUVIJA RIITTI LAPŠILLA TA AIKUIHILLA.

PETROSKOILAISEN KUVANVEŠTÄJÄN GRIGORI SALTUPIN LUAJITUŠŠA GRANITTIMEMORIAALISSA ON KIRJUTETTU: "IHMISET, ELKYÄ TAPPAKUA TOINI TOISTANA". KUVA: ANDREI RAJEV

Istorijašša ei voi olla valkeita šivuja

Muistopäivä: Šatoja ihmisie kävi muistamašša Stalinin vainojen uhrija Sandarmohissa.

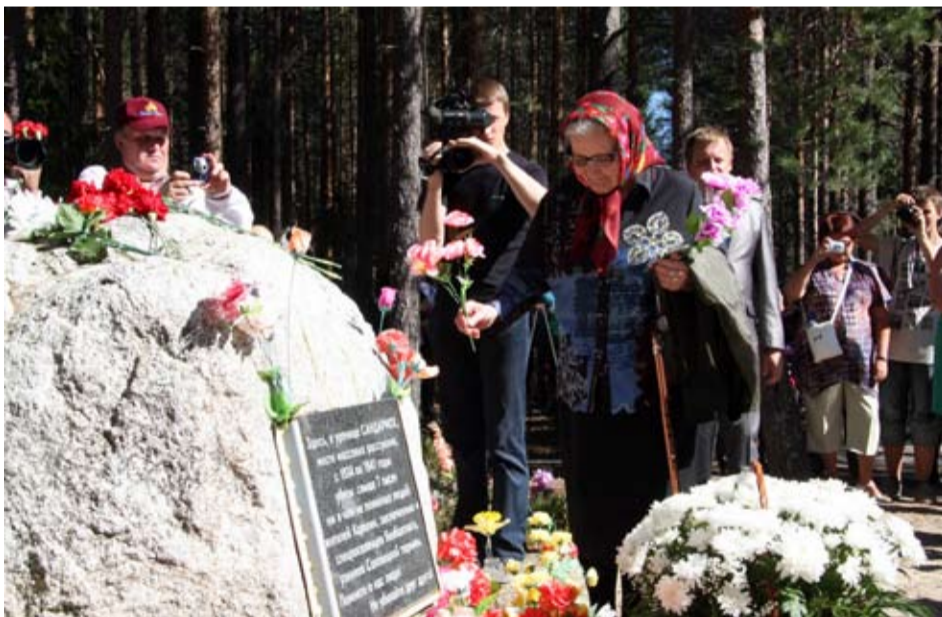
MARIJA KIRILLOVA

Joka vuosi 5. elokuuta Karhumäjien piirin Sandarmoh-paikašša pietah poliittisvainojen uhrien muistopäivällä omisettuja šurutilaisuukšie.

Sandarmoh on Venäjän Luoteisošan šuurimpie 1937–1938 vuosina ammuttujen uhrien hautauspaikka. Šiitäh on tullun muistopaikka, kumpani yhistäh erikäsie eri kansallisuukšien, uskontojen ta šivissyksen ihmisie. Muistopäivänä eri kaupunkiloista ta eri mais-tanne tullah niijen heimolaiset ta läheiset, ket on hauvattu tällä karjaisella mualla.

Karjalan tašavallan piämieš Aleksandr Hudilainen ošallistu šurutilaisuuteh.

– Tänäpäianä myö muistelema šitäh kauhieta päivyä – terrorin alkuo, kumpani vei miljoonit elämät. Myö emmä tiijä niijen tarkkua lukuo, ket oli kuoltu Stalinin leirilöissä, ket löyvetih šurmah etapiteillä, ket oli hauvattu mečissä ympäri Venäjä. Tämä kauhieta tragedija ei ohittan Karjalan muata. Karjalašša on olomašša 17 šemmoista muistopaikkua. Ne oli šuatu ilmi aktivistien eččijäjoukkojen anšijošta.

KANSALLISIEN MUISTOMERKKIEN LUONA PIETTIH MUISTOSEREMONIJAT TA SLUUŠPAT ERI KIELILLÄ. KUVA: ANDREI RAJEV

Šuuret passipot heijän entusiasmista. Istorijašša ei voi olla valkeita šivuja. Niitä tapahtumie muissellen pitäh luatie kaikki, jotta ne oltais meilä ta tulovilla polvilla hyvänä oppina, jotta šemmoset traagiset tapahtumat ei košana toissutais, korošti Aleksandr Hudilainen.

Sandarmohin 236 yhteishauvašša on hauvattu yli 9500 ihmistä. Uhrien joukošša on venäläisie, karjalaisie, šuomelaisie, čikanoja, evreita, tattari-laisie, ukrainalaisie, valko-venäläisie, puolalaisie ta

čekkiläisie. Näissä hauvoissa on löyvetty ikusen levon kulttuurialan ruatajat, valtiomiehet, tietomiehet, kirjailijat, inšinöörit, tunnetut šotapiälököt, talonpojat ta ruataja rahvaš. Ihmisie tuomittih ammuttavaksi ilman suutuo ta tutkintuo, toimittih leirilöih ta karkotetih "viäräštä" toiminnašta ili "sosiaalisešta tauštašta". Kokonaiset perheet šuatih "rahvahan viholliset" ta "niijen avuštajat" -leimat. Miljoonilta ihmisiltä oli otettu kaikki oikeuvet ta niijen nimet oli pyyhitty pois muan istorijašta monekši

kymmenekši vuuvvekši.

Puolan konsulaatin Piiterin virašton varakonsuli L'utsina Moravskaja-Uhri šano, jotta Sandarmohissa on hauvattu šyttömäšti tapetut, kumpaset oli voitu kavotta jälkie jättämättä, šamoin muistoki heistä oli voinun kavotta jälkie jättämättä. Onnako šitäh ei tapahtun.

Šurutilaisuuteh keräytynehet kunnivoitettih suuren terrorin uhrien muistuo hetken hil'aisuuvvella. Kansallisien muistomerkkien luona piettih muistoseremonijat ta sluušpat eri kielillä.

» UUTISET

Ministeri šai mitalin

PALKINTO. Karjalan tašavallan kulttuuriministeri Jelena Bogdanova on palkittu mitalilla šuurešta panokšešta karjalan kielen ta mejjän rahvahan kulttuurin šäilyttämiseh ta kehittämiseh.

Šuomen Nurmekšen karjalaisešša Bomba-kyläšša pietyšša Karjalaiset Juhlapäivät -pruasniekašša, kumpani piettih 26.–28. heinäkuuta, KT:n kulttuuriministeri Jelena Bogdanova šai Šuojärven pitäjäšeuran Bomban mitalin.

Tätä karjalaisien pruasniekkua pietah Šuomešša joka vuosi Šuojärven pitäjäšeuran voimilla. Tänä vuotena oli jo 63. juhla. Šuuren pruasniekan ohjelmašša oltih kyykkä-kilpailut, šekä karjalankielini Eiguopera, kumpaista kešäkuun alušša Eepillisen foorumin aikana esitettih Petroskoissaki.

Petroskoista Joensuuh buššilla

MATKAILU. Karelavtotrans -laitoš avasi uuvven šännöllisen Petroskoi–Joensuu -buššiyhteyden.

Kešäkuušša laitoš oli oštan yheksän uutta buššie. Niitä ruvetah käyttämäh kanšainvälisillä ta kaupunkienvälisillä reittilöillä.

Uuvven kanšainvälisen buššireitin järjestämini on Karjalan hallitukšen tašavallan talouškehityksen ministerijön ta Karelavtotransin šuuren ta pitkäaikasen yhteistyön tuloš.

Petroskoi–Joensuu -buššit ruvetah kulkomah kolme kertua netälissä: nelläntenäpäianä, piätinččanä ta šuovattana. Buššit lähetäh Petroskoin autoašemalta huomenekšella klo 5.30 ta tullah Joensuuh klo 11.00. Joensuun autoašemalta buššit lähetäh klo 17.00 ta myöššytäh Petroskoih klo 0.30. Petroskoi–Joensuu -matka keštäh šuunnillen 6,5 tuntie. Buššit ylitetäh rajan ilman jonotušta. Lipun hinta yhteh šuuntah on 870 rupl'ua. Yliopästuujilla ta 12 vuotta nuoremmilla lapšilla on alennukšie.

Joensuuh tultuo ihmiset voijah jatkaa matkua toisissa Linja-Karjala Oy buššiloissa, kumpaset matatah Helsinkih, Varkaukšeh, Mikkelih, Heinolah, Lahteh, Kuopioh ta Jyväskyläh. Kaikki liput voipi oštua etukäteh Petroskoin autoašemalla 2–3 kertua halvemmalla hinnalla, mitä Šuomešša.

» MIELIPITEH

Kirjailijat ta yhteiskunta Carelian puolešta

Ort'o Stepanovin ta Arhippa Perttusen šiatijöjen, šekä Kirjailijaliiton ta Juminkeko šiatijön jäsenet ollah huolissah Karjalan tašavallan šuomenkielisen Carelia-kirjallisuušlehen tulevašta šupistamisešta.

Carelia-lehti ilmešty vuotena 1928 Punainen Karjala -lehen liitteenä. Kirjallisuušlehellä aina oli šuuri merkityš tašavallan yhteiskunnallisešša ta kulttuurielämäšša. Vaikeukših kaččomatta Carelia-lehti oli ta on mejjän šeuven kanšallisuuškulttuurin johtajalaitokšena.

Šen šivuilla kirjailijilla oli mahollisuuš painua omie teokšie kanšallisilla kielillä: šuomekši, karjalakši ta vepšäkši. Lisäkši kirjallisuušlehti tutušt omie lukijie venäläisien kirjuttajien kertomukšien ta artikkelien kiännökših.

Nyt, konša Karjalan tašavallašša starttasi monta projektie, muun muašša Euroopan Liiton, kumpaset on šuunnattu perintehien elvyttämiseh, kantakanšojen kielten ta kulttuurien šäilyttämiseh ta kumpaset ollah kulttuuriaktivistien pitän ta tarkan ruavon jatkona, olis kavallukšena hävittyä še, mih Karjalan eläjät valtijon tuvella oli kulettu. Još myö rupiemma yhellä kiällä luatimah, ta toisella hävittämäh, niin varmašti emmä piäše hyvih tulokših.

Myö pyyvämmä käsitellä uuvveštah piätökšen Carelia-kirjallisuušlehen numerojen vähenömiseštä kahteh lehteh vuuvvešša, šentäh kun še on šama, još kirjallisuušlehti kokonah pannah kiini.

Luonnon kešellä Vienan

Vanhoja kylijä: Vuonnisen eläjät šäilytetäh oman kylän istorijua ta perintehie.

Konša milma kučutah Kalevalah, mie en pitälti miesti, heti šuoriuvun matkah. Lähen šinne aina hyvällä mielin. Šuvaičen Kalevalan rahvašta ta luontuo. Kävin Kalevalašša ta muissaki kylissä, ka Vuonnisen kylä oli aina jänyn kylkeh, monta kertua mänin šen šivučči. Kerran oman kollegan Lena Karpovan kera piättimä käyvä ihan Vuonnisešša, piättimä kaččuo tätä vanhua runokylä ta tuttavuštuo šen eläjih.

VUONNISEŠŠA VUOLAHÄŠŠA

Vuonnini on huuttorin näköni kylä: talot ollah hajalah Ylä-Kuittijärven rantoja pitin, muata Vuonnisešša on äijän, ihmisie on vähän. Yhen talon emäntänä on Alma Jegorovna Sapožnikova. Kun myö tuli, Alma šiivosi pihua talven jälkeh. Hiän pitäy omua muata kunnošša.

Alma Jegorovna ta hänen šeukku Helmi Torvinen ollah Vuonnisen vanhimpie eläijie. Karjalaisen tavan mukah hyö enšiksi meitä čäijyllä juotettih, a šiitä i kylästä kerrottih.

– Ennein muinoin kun vuonnislaisilta kyšyttih, missä hyö eletäh, ni hyö vaššattih: «Vuonnisešša vuolahašša, pirun pitkäšša peräšša, hauvin šuolen šolmukašša», näin Alma Sapožnikova alotti oman

kertomukšen kotikyläštäh, – Meijän kylän ošat ollah Vuorala, Riikol’anniemi, Teppananniemi, Tervaselakši. Juuri Tervaselahta šanotah pirun pitkäšši peräšši, hauvin šuolen šolmukakši, kun še on šuolen šolmukan näköni, kaita ta pitkä. Aikoinah Vuonnini oli šuuri kylä. Riikol’ašša oli 12 taluo, Teppananniemešša 17 taluo, a nyt šielä on yksi ainut talo. Kylä on ihan kokonah hävinny, ei meistä kenkänä välitä. Meijät on tänne jätetty oman onnen nojah.

Vuonnini on aina ollun šyrjäkylänä. Ennein vanhah tänne piäštih venehillä tai šukšilla tai hyvänä lykkynä – heposella. Nyt kyläšša ei ole nimitä palveluo, mobiiliyhteyš tiälä ei toimi, eikä šähkyökänä anneta rahvahalla koko päiväkši. Vanhat karjalaiset talot lahotah ta heinä kašvau niiden tilalla. Vuonnisen läpi kulkou tie, kumpani yhistäy Koštamušta ta Kalevalua. Kyläšša kävijie on hyvin vähän. Onnako še ei riko Alma Jegorovnan mieltä – rauhašša on parempi kirjuttua. Viime aikoina hiän alko kirjuttua juttuja lehtilöih omašta elämäštä ta Vuonnisen istorijašta.

ALMAN KARTTA

– Hermoššutti kovašti, kun suomalaisetki šanottih, jotta Vuonnisešša ei ole ollun taloja eikä ole ollun ihmisie.

POHJOISLUONNON KAUNEUŠ TA KYLÄNELÄMÄN RAUHA MUANITETAH TURISTIJA. KUVA: NATTO VARPUNI

Jotta eryäš ihmini ta eryäš ämmö vain. Ni mie piätin, jotta «Ahah! Mie teilä keron ta näytän miten tovela oli!» Mie icelläni šanoin, jotta olis vaikka miten, ka kartta on luajittava, ja miun pitäy šuaha tietyä kuin äijän tiälä oli rahvašta ta kuin monta taluo. Niin 130 taluo mie šain. Šiinä yli 600 ihmistä. A šeukun poika šano, jotta kaččo tietoja Vuonnisešta internetistä, ni šielä oli šanottu, jotta 800 ihmistä oli ollun Vuonnisešša ennein šotua. A šovan jälkeh monet ei myöššetty, ka oli šitä kuitenkin.

Vuonnisen kartan mie luajin oman muissin mukah. Ta vielä 40 vuotta takaperin miula oli kirjutettu tietoja vanhoilta rahvahilta ta eri kirjoistaki näitä muisselmie löysin, esimerkiksi Darja Šaharinan ainehistoista. Keräsin näitä tietoja yhteh ta piuruššin šen kartan.

Alma Jegorovna merkičči kartalla talot, vanhan kalmismuan, kirikön, velješhauvan, Vuassilan kiven, tiet ta rannat – kaikki mitä oli Vuonnisešša ennein ta mitä on jänyn tähä

« Vuonnisen läpi kulkou tie, kumpani yhistäy Koštamušta ta Kalevalua.

päiväh šuaten. Kartalla on merkitty paikannimet ta talojen omistajien nimet.

– Missä on merkitty ruškiella, ne talot oli poltetu. Šovan alušša iče vuonnislaiset poltettih kylä.

KYLÄ PALAU

Kun šota alko, Almalla oli vain viisi vuotta. Hiän ei muissa äijjä, no oikein hyvin muistau, kun paikalliset venehillä lähettih omašta kylästä. Še oli vuosi 1941, kešä–heinäkuu.

– Kylän laitah kun mänimä, ni kylä jo palo. Ämmöt ta kaikki itkuh, jotta avoi voi kylä palau. Šemmoni oli poliitiikka šiieh aikah. Kommunistit annettih käšyn, jotta pitäy kylä polttua, jotta ei jäis vihollisilla. Kaikki laitokset, kirjašto, koulu, klupi ta paremmat talot

VUASSILAN KIVI ON VUONNISEN PIÄNÄHTÄVYYŠ. KUVA: NATTO VARPUNI

pantih umpeh ta poltettih. A kun tulima evakošta, ni ei ollun missä elyä. Šovan jälkeh miehie oli vähän kyläšša. Kenet tapettih, ket kuoltih ta ket miteinki. Helmi on ollun navetalla työšša lypšänä, ilmasen ikäh kolhoosissa. Mie en ole ollun kolhoosissa yhtäkänä päivy. Poštissa olin työšša, šiitä kirjaštošša, a šiitä 24 vuotta olin meččätöissä mittuamašša. Aikoinah ruatuo oli Vuonnisešša, a nyt ei ole nimitä. Kačo, muat ta pelot on kašvettu umpeh ta

mečitty. Ei niken niitä hoi- ja. Rahvaštaki kyläšša ei ole, kun nellä paharaiskua akkua ta Jegorovin kakši perehtä.

KENEN JALKA KAPŠAU, ŠEN ŠUU N'APŠAU

Enšimmäistä kertua myö tulima Vuonniseh kevättalvella ta tuttavuštuma Alman ta Helmin kera. Alma Sapožnikova eläy omašša kyläšša ympäri vuuvven, a hänen šeukku Helmi talvisin eläy Kalevalašša, oman pojan luona. Vain kuin tulou

ALMA SAPOŽNIKOVA ON TAITAJA ŠANKIEN TA KALITTOJEN PAISTAJA. KUVA: NATTO VARPUNI

kainalošša

« Vuonnisešša elettih parahat runonlaulajat Vuassila Kieleväinen ta Ontrei Malinen.

mie valutan tämän vejen. Kuan uutta vettä, ne livotah vielä, a šiitä huomenekšella otan ta šuoluan.

JEGOROVIT

Kešellä Vuonnista on šuuri hyväššä kunnošša olija ruškietalo, a šen lähelä on šaha. Še on Jegorovien talo. Jegorovie kyläššä on kaksi perehtä. Miehet ollah kunnan isännät, pihalla on traktori ta muuta teknikkua, omat muatki heilä ollah käytöššä. Santeri Jegorovin naini Antonina kašvattau omalla pellolla potakkua, porkkanua, salattie, tillie ta muuta vihannašta. Hyö mieheh kera tultih elämäh Koštamuksešta Vuonniseh vuotena 1989, konša oli luvattu elävyttyä vanhoja karjalaiskylie. Šilloin Vuonnisešša oli rakennettu uuš navetta, oli avattu koulu.

– Näytti šiltä, jotta vanha runonlaulajien kylä šai uuvven elämän, muistelou Antonina, – ka ei še onnistun. Vaikka myö olemmaki jo eläkkehellä, no olemmaki Vuonnisen nuoremmat eläjät. Kyläššä ei ole nimittä työtä, ka voimie meilä vielä on. Nin iče keksimmä ičellänä ičie! Pitäyhän šyöttyä ičie! Miun mieš Šanteri šahuau meččyä, myö otamma vaštah turistija ta näytämmä heilä kylän nähtävvykšie. Mieš venehilä viey halukkahie kaččomah Vuassilan kive.

VUASSILAN KIVI

Vuassilan kivi on Vuonnisen piänähtävvyš. Tämä mahtava luonnonkivi on aina ollut täššä šamašša paikašša, Teppananniemeššä. Šuomelaini kuvanveistäjä Martti Aiha vuotena 1995 luati muistomerkin kiveštä. Kiveh on kaivettu loukkoja ta niihi on pantu šinistä lasie.

– Myöki antoma oman panokšen paččahan luatimiseh, kertou Aleksandr Jegorov, – kun korjasima yhtä näistä šinisista šilmistä. Še šilmä oli kaivettu kiveštä

HELMI TORVINEN ELÄY KALEVALAŠŠA, KA KONŠA ON MAHOLLISUUS, NIIN TULOU OMAH KOTIKYLÄH. KUVA: NATTO VARPUNI

poikeš, jäi vain loukko. Ni myö panima šinne uuvven lasin ta šen alla panima I. K. Inhan luatiman valokuvan. Täššä kuvašša on Vuonnisen vanha časouna. Ušon, jotta paččahan luatija ei rupie kiruomah meitä täštä ruavošta.

Vuotena 1995 Karjalan Šivissyššeuura ta Kalevalašeuura ašetettih Vuassilan kiven viereššä muistolaiivan. Nyt Teppananniemeššä ei ole eläjie. No Jegorovit hoijetah šen alovehta ta kiven ympäristyö. Niitetäh šielä heinyä ta puhaššetah muata, jotta kiven luokši ois helpompi piäššä.

Vuonnisešša elettih parahat runonlaulajat Vuassila Kieleväinen ta Ontrei Malinen. Lönnrot tapasi Ontrei Malisen šykyššyllä 1833. Ontreilta Lönnrot šai Sampojakšon, Kilpalaulannan, Vellamon neiton onkinnan, Vipusešša käynnin, Kilpakosinnan, Laivaretken kantelehen šyntyinehen, Lemminkäisen virren ta Väinämöisen tuomion; kaikkieštah 806 šajettä. Ontrein runot oltih Lönnrotille arvokkahat, a pakinat Vuassila Kieleväisen kera oltih tärkiet šiinä mieleššä, jotta niistä Elias Lönnrot šai tulijan Kalevala-eposan kokonaisen kuvan. Vuassila Kieleväinen eli juštih

Teppananniemeššä.

KOREIKA

– Miun mieš oli Krimiltä, nin myö kuuši vuotta elimä šielä, Feodosijašša, kerto Alma Sapožnikova, – Niätšen, milma šielä kučuttih koreikakšie. Šielä vanhempi rahvaš ei ni tiijetty, missä še on Karelija. «Aaa, Korejašta!! Vsjö ravnokoreika». A šiitä eryähät šanottih, jotta mi koreika hiän on, kun ei ole vinošilmäni? A mie šanoin, jotta anna mie olen koreika!

Vuotena 1964 tulima jällelläh, enšin Kalevalah. Mie oikein halusin piäššä Vuonniseh. Tulima tänne ta šuuren talon rakentima. A nyt kun jäin yksinäni täh. Tämä pualikka miula on ukrainalaista mallie, karjalaiset ei olla tämmöset. Meilä on hienoset. A tämä pualikka on Krimiltä tuotu. Näitä piirakoita kuin myö paistoma, ni niitä šielä ei ni tiijetty. Šielähän laitetah varrennikkoja, pelmenie ta galuškoja, šen šemmoista. A miula himotti omua ruokua tietyšti, puitto ei himota! Ni paissoin kalittoja ta šankija. A hyö šyötih mielelläh niise. A nyt mie haluan luatie ruisjauhošta tavallista karjalaista šankie.

NATTO VARPUNI

» MUISTO

Tamara Staršova on poistun

Filologi ta kunnivoitettu opaštaja Tamara Staršova šiirty tuonilmasih 23. heinäkuuta.

Tamara Staršova šynty vuotena 1948, šamana vuotena oli perušsettu Petroskoin valtjon yliopiston šuomalais-ugrilaisen filologijan laitoš. Staršovan koko elämä oli šitoutun šuomen kielen laitokšeh, kunne hiän vuotena 1976 tuli opaštajakšie. Hiän oli Itämerenšuomalaisen kielen ta kulttuurin tietokunnan yksi peruštajista ta johti šitä 20 vuotta. Näijen vuosien aikana oli äijän luajittu šuomalais-ugrilaisen kielen ta rahvahien šäilyttämisen ta kehittämisen hyväkšie. Omašta työštä Tamara Ivanovna šai KT:n šivissyšalan kunnivoitettu ruataja ta Venäjän ammattiopetukšen anšioitunut ruataja -palkinnot. Tamara Staršova on monien tietotutkimukšien, arvoštelujen, artikkelien ta kirjojen tekijä.

Luksetat laitokšen opaštajat opašuttih šuomen kieltä ta kulttuurie Tamara Staršovan joholla. Tamara Ivanovnan kollegit aina korošettih hänen demokrattista ta yštävällistä šuhtautumista kaikkieh, šekä opaštajat voitih löytyä tukie ta ymmärtämistä opaštajaltah.

» KIRJAUTTUUKŠIE

Kačahuš Karjalan istorijah

Heinäkuušša Karjalan Kanšallisešša musejošša pietih Aleksandr Fedotovin Meijän kačahuš omah Karjalah -kirjan presentatijo. Kirjašša on kerrottu Kalevalan kanšallisen piirin entistämisvuosista.

Aleksandr Fedotovilla Kalevalan šeuu on hyvin tuttu. Aikoinah hiän ruato puoluehen Kalevalan piirikomiteitan ensimmäisenä šihteerinä. Nykyjäh mieš toimiu Petroskoissa perušsetun Kalevalan ošakunnan johtajana.

Uuvvešša kirjašša tulou esillä šeuun pohatta istorija šekä nerokkahat taitajat ihmiset, työ- ta kulttuuriperinteiden šäilyttäjät. Šiinä on kuvattu nimenomah šemmoset šillosen elämän puolet, kuin elintalojen rakentamini, tuomittujen uuvveštahkašvatuš šekä tulipalovartiostieštemin peruštamini.

Kirja oli kirjutettu yhteistyöššä Paavo Leontjevin kera, kumpani toi šen šisältöh oman näkömykšien. Teokšien pohjana ei ole yksistäh muisselmat ihmisistä ta tapahtumista, šiinä näkyy kirjan tekijien mielen vaihteluja ta väittelyjä.

Kirja on painettu KT:n Kanšallisuušpolitiikan ministerijön tuvella valtjollisen Karjala on meijän koti-ohjelman puitteihissa.

Pomorien keittoperinteet

Heinäkuušša näki päivänvalon uuš Pomorien keittäjä -kirja, kumpani oli valmissettu Pomorien kulttuurin keškukšien toteuttaman projektin puitteihissa. Šiuh on kerätty yli 100 rešeptie Karjalan Pomorien alovehelta. Pomorien perinteellise keittotapoja ta rešeptijä oli tallennettu pomorien kylien, šekä Belomorskin, Arhankelin ta Petroskoin eläjiltä. Varšinki Belomorskin piirin kylien vanhat eläjät annettih šuuren panokšien unohettujen perinteiden ta vanhojen rešptien elävyttämiseh. Työ tämä projektin mukah jatku yli vuuvven ajan: projektin ošanottajat tallennettih rešeptijä, luajittih audio- ta videomateriaalija.

Kirja oli painettu Belomorskin piirin ičehallinnon rahatuvellla Belomorskin 75-vuotispäivällä omisettujen tilaisuukšien puitteihissa. Lähiaikoina uuš kirja lähetetäh Belomorskin piirin kulttuuri- ta oppilaitošien kirjaštoih, šekä Kemin ta Louhen piirin kirjaštoih.

Vapua-aika

» RAHVAHAN VIISAHUŠ

Parempi on kopra kunnivuo,
kuin helma täysi häpietä.

KARJALAINI ŠANANPOLVI

» ANONSSI

KARJALAN TAITEHMUSEJO. KARJALAN TRADITIOJO.

25.08. ŠUATEN	Esillä karjalaisien taitehelliä perinnettä: ikonija, puuleikkauksie ta -mualauksie, kanšanpukuja, kuvonnaisie ta tuohitöitä musejon kokoelmista.
TOINIARKI - PYNÄPÄIVÄ	
10.00 - 18.00	

→ Adressi: Karl Marxin katu, 8
→ Telefoni: 78-37-13

VIHOD-MEDIAKEŠKUŠ. KARELIAN CRAFT: IDEJAT TA LAHJAT.

31.08. ŠUATEN	Perintehellini kešänäyttely esittäy Šuunnittelukeškuš ta ammattityöpaja -projektin tuloksie. Vapua piäšy.
TOINIARKI - ŠUOVATTA	
12.00 - 18.00	

→ Adressi: Karl Marxin katu, 14
→ Telefoni: 76-14-41

KIŽIN NÄYTTELYKEŠKUŠ. MUALLISET TA TAIVAHALLISET ŠOTURIT.

08.09. ŠUATEN	Venäjän lapšien piiruššuskilpailun piättäväsšä näyttelyššä esillä töitä, kumpaset kerrotah eri kanšaneepossojen šankariloista, Venäjän kanšojen šuojelijoista ta šotapiäliköistä.
ENŠIARKI - PYNÄPÄIVÄ	
10.00 - 18.00	

→ Adressi: Fedosovankatu, 19
→ Telefoni: 77-51-16

KIŽIN NÄYTTELYŠALI. VENÄLÄISET SIIČČAPAIKAT.

6.10. ŠUATEN	1800-luvun ta 1900-luvun alun venäläisie siiččapaikkoja esittäjä näyttely Sergijev Posadin kaupunkin istorijan ta taitehen ulkoilmamusejon kokoelmista.
ENŠIARKI - PYNÄPÄIVÄ	
10.00 - 18.00	

→ Adressi: Kirovin aukijo, 10a
→ Telefoni: 78-35-43

KIŽIN NÄYTTELYŠALI. MIUN MUAJILMA.

31.10. ŠUATEN	Kuvataiteilija Svetlana Schröderin (Šaksa) piiruššuksien näyttely. Esillä Kižijä ta Karjalua.
ENŠIARKI - PYNÄPÄIVÄ	
10.00 - 18.00	

→ Adressi: Kirovin aukijo, 10a
→ Telefoni: 78-35-43

KARJALAN KANŠALLINI MUSEJO. ASIENA OLI MYÖŠ LYIJYKYNÄ.

1.11. ŠUATEN	Karjalan rintamalla taistelijien taiteilijien töijien näyttely. Esillä yli 40 piiruššusta vuosilta 1942-1944, aseita ta šota-ajan esinehie.
TOINIARKI - PYNÄPÄIVÄ	
10.00 - 17.30	

→ Adressi: Leniniaukijo, 1
→ Telefoni: 76-94-79

ILONA SYKIÄISEN JOUKKO: TOINI PAIKKA KIŽANKA-VEHEIEN KILPAILUŠŠÄ. KUVA OTETTU GOV.KARELIA.RU -NETTIŠIVULTA.

Puuvenehien kilpailu

Urheilu: XV Kižin regata -festivaali piettih Kižin šuarella elokuun alušša.

MARJA KIRILLOVA

Rahvahan venehien festivaali piettih 2.-4. elokuuta Kižin šuarella ta šen lähiseuvulla.

Festivaalin ensimmäisenä päivänä, 2. elokuuta, oli järješetty perintehellini Rahvahan veneh -kilpailu. Šen tuloksien mukah muasteri V. Tihonov šai piäpalkinnon Karjalan piämiehelä parahašta uuvvešta kižanka-venehešta. Festivaalin puittehisä 4. elo-

kuuta Velikaja Guba -kyläššä piettih Oneganiemen päivä, kilpailu perintehellisilä ta nykyaikasilla venehillä, šekä issunto, kumpasen teemana oli rahvahan venehien säilyttämini ta popularisointi.

Festivaalin päätapahtumaksi tuli Kižin regata - 2013 -kilpailu, kumpani järješettih 3. elokuuta Kižin šuaren vesistöillä. Kižin pogostalla keräyty ošallistujie ta vierahie Moskovašta, Piiteristä, Petroskoista, Vitegrašta, Vo-

logdan ta Murmanskin alovehilta, Karjalan eri piiriloista, šekä istorijallisen Kižin volostin kylistä.

Kižin regatan lipun nošettih šen veteraanit, kumpaset ošallistujie vielä ensimmäiseh regatah vuotena 1998. Tänä vuotena regata šai oman himnin, kumpani oli valittu šeiččemešta kilpailuh esitetyštä himnista.

Kižin regatalla starttasi 35 venehtä. Tavan mukah kilpailu oli juattu kahde ošah. Enšin kilpailtih perintehelliset puuvenehet:

kižankat, kalaššusalukšet, venot ta toiset. Šiitä starttattih nykyaikaset venehet, kuin puiset, niin ni toisista materiaaloista luajitut. Kaikki venehet onnellisešti ylitettih kilpailumatan.

Kuni kilpailun tuloksie lašettih, pruasniekan vierahilla oli tarittu monipuolinen ohjelma. Šiinä oli Petroskoin Toive- ta Piiterin Bratina -folkloorikollektiivien esityksie, Kontupohjan istorijan harraštajien Dihani-je vremen- ta Gardemarin-klubien näytelmä, šekä erilaisie muasterioppija.

Netälän päivä	Petroskoi		Kemi		Kalevala		Koštamuš		Louhi		Mujejärvi	
	YÖ	PÄIVÄ	YÖ	PÄIVÄ	YÖ	PÄIVÄ	YÖ	PÄIVÄ	YÖ	PÄIVÄ	YÖ	PÄIVÄ
NE 15/08	☾ +13	☁ +18	☁ +11	☁ +18	☁ +12	☁ +12	☁ +11	☁ +12	☁ +10	☁ +14	☁ +11	☁ +12
PI 16/08	☁ +14	☁ +19	☁ +11	☁ +14	☁ +11	☁ +15	☁ +10	☁ +15	☁ +10	☁ +13	☾ +9	☁ +11
SU 17/08	☾ +13	☁ +19	☾ +10	☁ +16	☾ +10	☁ +17	☾ +8	☁ +18	☁ +10	☁ +14	☁ +11	☁ +14
PY 18/08	☾ +14	☁ +21	☾ +12	☁ +16	☁ +12	☁ +20	☁ +13	☁ +20	☁ +12	☁ +15	☁ +12	☁ +15
EN 19/08	☾ +14	☁ +21	☾ +12	☁ +17	☁ +14	☁ +20	☁ +13	☁ +21	☁ +12	☁ +16	☁ +13	☁ +15
TO 20/08	☁ +15	☁ +20	☁ +12	☁ +16	☁ +14	☁ +20	☁ +13	☁ +20	☁ +12	☁ +15	☁ +12	☁ +15
SE 21/08	☾ +16	☁ +20	☾ +12	☁ +16	☁ +14	☁ +21	☁ +12	☁ +20	☁ +12	☁ +16	☾ +11	☁ +15

» ANEKDOTTIJA

Pieni poika šoi ta mänöy stolašta. Muamo šanuo hänellä:

- Šie jo šoit? Mitä nyt pitäy šanuo?
Pienoni vaštuau:
- No, jii tervehekši!

YHTEISKUNTAPOLIITTINI LEHTI, KUMPA
ILMESTYY KARJALAN KIELEN VIENANKARJALAN
MURTEHELLE

Vienan Karjala

Karjalan rahvahan lehti on perusšettu 28. talvikuuta 1999.
Lehen on rekisteröiny Venäjän Federatijon Kirjapainoalan komittietta, rekisterinumeru «3»-0186

PERUŠTAJAT:
Karjalan tašavallan lakijenhväkšymiskokouš,
Karjalan tašavallan hallituš,
Karjalan Rahvahan Liitto,
Valtjollini unitaarini laitoš
"Periodika"-kuštantamo

Piätoimittaja Olga MELENTJEVA

TOIMITUKŠEN OŠOITEH:
Titovinkatu 3, 185035 Petroskoi, Karjalan tašavalta
Tel: (8 142) 78 29 32; faksi: (8 142) 78 36 29
e-mail: vienankarjala@mail.ru; vienan@sampo.ru
<http://vienankarjala.ru>

Julkaisija:
Valtjollini byžettäilaitoš
«Periodika»-kuštantamo

Painettu Verso-kirjapainošša:
185031, Petroskoi, Varkaukššen rantakatu, 1a

№ 15 (367) 14.08.2013
Allakirjutettu painettavaksi 13.08.2013
klo 12.00

***
→ Indeksi 84593
→ Painoš 700
→ Tilauš 656
→ Hintä 15.00 rpl

Rakkahuošta ta uškollisuuvvešta

Pereh: Kakši perehtä Sohjanankošelta šuatih korkiet palkinnot

Heinäkuu on keškikešä. Šit'ä vielä šanotah rakkahuon kuukauvekš. Iivanpäivänä nuoret tytöt ta pojat toivotah tulijie häitä. A 8. heinäkuuta Venäjälä juhlihah Perehen, rakkahuon ta uškollisuuvven päivyä. Še on vielä ylen nuori, ka oikein kaunis ta hyvä pruasniekka.

Juhlalla on vašta viisi vuotta, ka šen istorija alko jo ammuin. Yli šeiččemen šatua vuotta venäläini oikieuškoni kirikkö muistelou šinä päivänä pyhie Muromin Petrie ta Fevronjua, kumpasien elämä oli rakkahuon ta uškollisuuvven mallina. Hyö elettih yheššä pitälti ta onnellisešti, ta kuollih šamana päivänä ta tuntina: 8. heinäkuuta 1228 vuotena. Oikieuškollista rakaštunehien päivyä aina juhlihtih 8. heinäkuuta, pyhien Petrin ta Fevronjan päivänä.

A vuotena 2008 enšimmäistä kertua juhlihtih Venäjän perehen, rakkahuon ta uškollisuuvven päivyä. Vuotena 2009 oli perušsettu Rakkahuošta ta uškollisuuvvešta -mitali. Šen yhellä puolella on esitetty pyhät Petri ta Fevronja, a toisella on pruasniekan simvoli – päivänkakkara. Mitali myönnetäh pariskunnoilla, kumpaset on eletty yheššä monta vuotta ta šuatettih šäilyttyä pereheššä rakkahuon ta uškollisuuvven.

SVAVČENKON PEREH

Heinäkuuša Sohjanankošeša piettih kyläpruasniekka. Juhlašša Rakkahuošta ta uškollisuuvvešta -mitali oli myönnetty Savčenkön perehellä. Alla Aleksejevna ta P'otr Vladimirovič on eletty yheššä jo 30 vuotta. Pariskunnalla on viisi lašta.

Alla Aleksejevna on šyntyn ta kašvan monilapšisešša pereheššä Sohjanankošen pos'olkašša. Heijän pereheššä oli 10 lašta. Alla Savčenko on hyväšieluni, myötätuntoni ta ruataja ihmini. Hänen muamolla on 82 vuotta, ka hänellä nytki vielä on šuuri talouš. Alla ta koko hänen pereh autetah ämmö kaikkisa töissä.

Pruasniekan uattona pereh lopetti heinätyöt, nyt ämmön kahella lehmällä riittä yheššä uutah kešäh

NYT, KONŠA YŠTÄVÄLLINI SAVČENKON PEREH KERÄYTY YHTEH, HEITÄ ON 19 HENKIE. KUVA: GALINA LUZGANOVA

šuatien. Alla Aleksejevnan voimie ta hyväyttä riittäy kuin omalla šuurella perehellä, niin ni apuh vanhoilla nuapuriloilla.

P'otr Vladimirovič niise vois rauhašša istuo pensijalla. Karjalan pohjoispos'olkah hiän tuli šotapalvelukšeh Stavropolin alovehelta. Sohjanankošešša mieš tapasi elämäh rakkahuon. Savčenkön perehen lapšet jo kašvetti, ka on vielä kahekšan punukua, kumpaset niise tarvittah apuo ta tukie. Pieneššä Sohjanankošešša on ei riittä työpaikkoja, šentäh P'otr Vladimirovič yheššä poikah kera käyväh vuorotyöh Sumposadin kyläh. A koissa heitä oikein vuotetah lepöpäivinä.

– Nyt, konša koko pereh keräyty yhteh, meitä on jo 19 henkie, kertou Alla Aleksejevna. – Yksi tykkyä yhtä ruokalajie, toini – toista. Šentäh meijän jiaškuapin pitäy aina olla täynnä ta meijän papan on pakko käyvä töih toiseh piirih.

Perehen kolme tytärtä eletäh loittuona vanhemilta: kakši eläy Piiterissä,

VIIME VUOTENA RAKKAHUOŠTA TA UŠKOLLISUUVVEŠTA -MITALI OLI MYÖNNETTY ISKAKOVIEH PEREHELLÄ.

yksi – Petroskoissa. A pojat jättih Sohjanankošeh. Ka šattuu šemmosieki päivyä, konša koko pereh keräyty yhteh stolah. Ta ne ollah onnellisimmat päivät Savčenkön pariskunnalla.

ISAKOVIT

Viime heinäkuuša Rakka-

huošta ta uškollisuuvvešta -mitali oli šamoin myönnetty Sohjanankošen eläjillä: Iskakovieh perehellä. Helmi Ivanovna ta Iskandar Košavovič jo yli 50 vuotta eletäh yheššä, šovušša ta rakkahuošša. Ta še oli rakkahuš enši kačahukšešta.

Nuori praporšikka Iskandar näki pihalla nuorien tyttöjen porukan ta huomasi hil'asen šuurišilmäsen neiččyön. Konša Iskandar šai tietyä, jotta tyttö hierasi jalan, niin heti autto häntä. Še šatunnaini tapahuš oli merkillini. Šiitä päivästä alkuan Iskandar ta Helmi

aina oltih yheššä. Iskakovieh perehtä kunnivoitetah Sohjanankošešša. Še on ruataja pereh, kumpani on perušsettu rakkahuolla ta uškollisuuvvella. Iskakovit kašvatetti kolme hyvä poikua. Ka heijän elämäššä šattu šuurie käršimyksie. Enšin vaikiesta tauvista kuoli keškimmäni Borispoika. Kotvasen ajan kulluttuo tragisešti mänetty nuorin Ivan; konša yritti pelaštua omua poikua. Šurma vei molommat. Rakkahuš ta keškenäini tuki, šekä vanhimman pojan, min'n'ojen ta punukkojen apu autto pariskuntua elyä yli nämä vaikiat ajat. Iskakovilla on šeiččemen punukku ta kakši pravopunukku. Helmi Ivanovna ta Iskandar Košavovič tänäpäinäki, kuin ni monta vuotta takaperin, rikeneh pietäh kiasštä toini toista. Šemmoni rakkahuš, uškollisuus ta vakituini tuki ollah mallina ta esimerkinä kaikilla perehillä. Juuri šemmosilla perehillä pisyyki koko Venäjä.

GALINA LUZGANOVA

Kirjallisuusššivu

« *Mie upposin, miuta vetehini pitäy jalašta, itkien vaštasi Anni.*

TYNE RUGOJEVA

Mieleh on jänyn

Karu še kyllä on pohjolan
šeutu: Toiči šattu honkikko kuiva,
Kešä lyhyt, talvella pakkaset,
tuiskut Jättiläispuut šuorat, kuin
No mieleh on jänyn toini: Vielä myö kulkima
Kotirannan kaunehet koivut hillokkošoita
Ta kaitani polku, Ta mettä tuokšuvie
Mitä muamoni kulki, nurmikkomaita.
Kun ajo Lemmikkie meččäh, No oli šota. Piti männä ielläh
Vielä leviempi tie, Ei ollun aikua levähtämäh.
Mi ihmisie šuurempah ei kaunehutta šilmäilömäh.
muajilmah vei. Jiätkö eloh? Vain šattuu
onnettomuuš?

Še muajilma on opaštan
Käršimäh, voittamah,
Vaikeissa jutuissa ottamah
ošua, Kaunis on Karjala!
Još ymmärrät, on voimua Šuorat, kun kynttilät,
šiušša, jättiläismännyt,
Jiänyt on mieleh, Ihanien järvien tyyntynyt peili,
Kun šovan ajamana jättimä Šinini taivaš kuin
kojin, kuarostapaikka,
Kun kulkima tietöntä šynkkyä Valkeilla pilvillä merkattu
meččy. laita.

Šekašotkuo

Tirilimppain nousin katolla, Ta vietih šairaalah.
Tirilimppain putosin, Tirilimppampah,
Tirilimppain vietih šairaalah, tirilimppampah
Tirilimppain pakenin. Tuas vietih šairaalah.
Tirilimppain milma ečtith, Tirilimppain jalkani katkasin
Tirilimppain pitän aikua Tirilimppain pantih kipsi.
Tirilimppain kuitenkin Tirilimppain kävi kipiēsti –
löyvetih Tirilimppain muamoni itki.

KLAVDIJA VINOGRADOVA

Uinottaja

Čirone jo papuv, Jänis maguav norašša,
Pimie üö tulov. Kalat muatah jovešša,
Magua, magua, lapšine, Linduzet – pežošša.
Magua, magua, pikkarane. Lapšet muatah kät'küöšša.
Muatah tüttözet, Magua, magua, lapšine,
Muatah brihazet. Magua, magua, pikkarane.
Muatah koirazet, Čirone jo papuv,
Muatah kazizet. Pimie üö tulov.
Rebo maguav norašša,

Tule, uni

Tule, uni, uinottamah, Kažvat, lienet nuori.
Lapšustä miän kažvattamah. Vuottav šilma eländä
Kuni lapši maguav, Edizešša šuvri.
Šini lapši kažvav. Ole sie vain ožakaš,
Vara lapši lebiäčöv, Ole sie vain terveh.
Hüvä uni nägiečov. Tule, uni, uinottamah,
Rubiet hüvien maguamah, Lapšustä miän kažvattamah,
Huomena novzet hüppiämäh. Magua, vara lapši, šie.
Rubiet päivän kizuamah. Nükun, nükun jo i mie.
Olet nüt šie pikkarane,

Vunukkane

Pikkarane vunukkane Pagizet kuin kellone.
Pertis'sä miän hüppelöv. Valgiezet tukkazet,
Varazeni, kukkine, Harmuazet šilmäzet,
Olet šie kuin kukkane. Muštazet kulmazet,
Čiris'sät kuin čirkune, Kuin mančikkazet huvluzet.

TATJANA SEMEČKINA

Muamo eli vielä 39 vuot-
ta tuaton kuoloman jälkeh.
Viimesinä vuosina hiän hy-
vin rikeneh muisteli pappua
ta kaikenmosie tapahtumie
Annin lapsuušajoilta. Ker-
ran kun istuma stolašša ta
joima čäijyö, hiän šano:

– Še oli šinä vuotena,
konša Anni juuri ei upon-
nun šuolla.

Annin 10-vuotini punuk-
ka heti tarrautu ämmöhöh:

– Kerro, mitä šiula ta-
pahtu, šiula oli niin äijän
kaikenmosie tapahukšie
lapšena ollešša.

Molompien ämmöjen
piti äijä mitä šelvittyä pie-
nellä tytöllä, vet hiän
enšimmäistä kertua
elämäššäh kuuli šemmosie
šanoja kuin uitto, hevois-
voima, puutavaran hevois-
ajo, talvitie, birža, lautta,
uppotukki.

1960-luvun alušša les-
opunktilla meččyä vejettih
heposilla. Tuaton hevoista
kučuttih Sokoliksi. Šillä oli
oma paikka navetašša. Tu-
atto Sokolin kera vejettih
meččyä biržalla talvella reki-
löissä, a kešällä hiršikiskoja
myöten. Šielä tukit lisyä
karšittih ta palotettih. Šen
jälkeh ne lašettih järveh ta
uitettih jokija myöten Ke-
min meččätehtahah šuaten.
Elokuun alušša, konša hei-
näaika loppu, ruvettih hom-
muamah halkuo talven va-
rah ken mitein šuatto. Tiätä
kiinnitti yhteh kakši–kolme
uppotukkie kerralla ta veti
niitä omah rantah. Tuat-
to kävi šahuamašša kuivie
puita šuon yli kulkijan tal-
vitien läheltä. Hiän lat't'asi
ne päillekkäh ta konša šuo
kokonah kylmi, veti reješšä
kotih kuivie halkoja.

Šinä päivänä muamo
työnši Annin tuaton kera
keryämäh hilluo. Hyö tul-
tih rantah venehellä. Tu-
atto näytti tyttärelläh
šuolla mänijän polun, a iče
pokašaha olkapiällä läksi
harppimah talvitietä koh-
ti. Hiän varotti Annie, jot-
ta tyttö ei mänis loitoš ta
keryäis marjua talvitien
läheltä. Loitompana pu-
ruo rantameččä oli vejen
peitošša.

Marjua oli oikein äi-
jän. Anni hyvin ruttoh ke-
räsi kolmenlitran mal'l'an
täyveksi. Tyttö huoma-
si šuuren kuušen ta šen ta-

Šuolla

RUOKOŠALMEN LESOPUNKTIN ELÄJIE. KUVA OTETTU VUOTENA 1955

kuana hyvän marjikon.
Anni kokonah unohti tua-
ton varotukset ta kiirehti
šinne päin. Äkkie hiän up-
posi ihan vyötäröh šuaten
kuušen juurien välissä oli-
jah rotkoh. Yllätykšeštä tyt-
tö ei šuanun šanua šuušta.
Hiän molommin käsin tart-
tu kuušen okšah ta yritti ve-
tyä iččieh rotkošta pois. Vesi
oli jäykylmä, Anni vaivalla
veti yhen jalan ta nojautu
polvella kuušen juuren piäl-
lä. Tyttö liikutti toista jal-
kua ta tunši kun ken lienöy
kotiä kuivie halkoja.

– Mi šiula on, kontieko
tuli?

Nähtyö, kun tyttö rip-
puu kuušen okšissa, mieš jo
lauhtunuolla iänellä kyšy:

– Mitäpä šie šinne kiipe-
sit?

– Mie upposin, miuta ve-
tehini pitäy jalašta, itkien
vaštasi Anni.

Tuatto kallisti lähim-
mäisen koivun:

– Ota täštä kiini!

Tyttö tarttu okšah ta
rupesi ryömimäh rotkošta

« *Molompien ämmöjen piti äijä mitä šelvittyä pienellä tytöllä, vet hiän enšimmäistä kertua elämäššäh kuuli šemmosie šanoja kuin uitto, hevoisvoima, puutavaran hevoisajo, talvitie, birža, lautta, uppotukki.*

pois. Hiän tunši, jotta hä-
nen šuapaš lähtöy jalašta.

– Voi, miun šuapaš! ker-
kisi vain karjahtua tyt-
tö, kun tuatto vejälti hänet
pois.

Šuo tyytymättömästi
mäčkähti piäštäen uhrin
pois. Šuapaš yheššä jalašša
Anni vapisi vilušta ta
kauhušta. Tuatto toimitti ty-
tön talvitiellä, šiuh paikkah,
missä hiän šahasi halkuo, a
iče läksi käymäh čäinikkyä
ta eväštä veneheštä. Mieš
viritti tulet ta keitti čäijyt.
Hyö šyötih ta Anni piäsi
pikkuhil'l'ua lämpiämäh ta
rauhottumah. Tyttö ei enyä
ruohtin lähtie marjah. Lop-
puajan hiän autto tuattu:

vieretti pölkkyjä termällä,
kanto kuivie okšie venehen
luokše ta koko ajan päivitte-
li uponnuon šuappahan ta-
kie. Nyt on pakko oštua uu-
vvet.

Kotih männeššä tuatto
uissatti ta šai melko šuuren
hauvin. Koissa muamo heti
arvasi, kun näki työtön
pal'l'ahin jaloin:

– Šuoho kait upposit.
Anni kerto kaiken. Tuat-
to vielä kotvan aikua nakro
muissellen kuin Anni rippu
puun okšissa. Kaikki loppu
hyvin, Annilla ošettih uu-
vvet kumišuaappuat ta hiän
läksi niissä internaattih.
Vanha kumišuaapaš annet-
tih Tuzik-koiralla leikki-
kalukši.